

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากการวิจัย

7.1 สรุปผลการวิจัย

การค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการลงทุนของจีนในไทย ชี้ให้เห็นว่า จีนให้ความสำคัญต่อไทยอย่างมาก เพราะจีนเห็นประโยชน์ของไทยทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม จีนได้เข้ามาลงทุนในประเทศไทย ตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1980 หลังจากที่ไทยกับจีนได้ลงนาม “ความตกลง ระหว่าง รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย กับ รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน” เมื่อ เดือนมีนาคม ค.ศ. 1985 หลังจากนั้นสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้เริ่มบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนของจีนในไทยเมื่อ ค.ศ. 1987 จนถึงปัจจุบันมีการลงทุน 161 โครงการ มูลค่า 31,505.7 ล้านบาท อีกทั้ง สมาคมวิสาหกิจไทย-จีน รายงานว่า มีบริษัทจีนเข้ามาลงทุน 58 บริษัท ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิเคราะห์วิจัยว่า “ทำไมจีนจึงออกไปลงทุนยังต่างประเทศ” และ “ทำไมจีนจึงเข้ามาลงทุนในไทย” มีแรงจูงใจใดบ้างที่จูงใจให้จีนมาเข้ามาลงทุนในไทย และมีปัจจัยใดบ้างที่เอื้อต่อการเข้ามาลงทุนของจีนในไทย และการลงทุนของจีนในไทยมีผลต่อความสัมพันธ์ไทย-จีน อย่างไร ทั้งนี้เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับจีน และเสริมสร้างความร่วมมือให้กระชับยิ่งขึ้น โดยตั้งอยู่บนหลักความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งในมิติทางด้านความมั่นคง การเมือง และเศรษฐกิจให้เป็นไปอย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ ดังนี้คือ

1. เพื่อศึกษาการลงทุนของจีนในไทยว่ามีแรงจูงใจใดบ้าง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของจีนในไทยว่ามีส่วนสนับสนุนการลงทุนของจีนในไทยหรือไม่ และอย่างไร
3. เพื่อศึกษาว่า “การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของจีนในไทย” ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-จีน อย่างไร

การศึกษาได้มีสมมติฐานว่า การลงทุนของจีนในประเทศไทยได้รับแรงจูงใจหลายประการทั้งทางด้านตลาด ทรัพยากรและวัตถุดิบ แหล่งที่ตั้ง ตลอดจนนโยบายและสิทธิพิเศษด้านการลงทุน อีกทั้งปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ยังสนับสนุน

ให้จีนมาลงทุนในไทย ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-จีน ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของจีนในไทยในกิจการทางธุรกิจ 7 ประเภท ได้แก่ (1) อุตสาหกรรมเบา (2) อุตสาหกรรมเคมี กระดาษและพลาสติก (3) เหมืองแร่ เชรามิค และโลหะ (4) ผลิตภัณฑ์จากโลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์การขนส่ง (5) อุตสาหกรรมกรรมการเกษตรและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร (6) อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ และ (7) อุตสาหกรรมบริการและสาธารณะประโยชน์ ซึ่ง จะเริ่มตั้งแต่การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต เมื่อ ค.ศ. 1975 จนถึงปัจจุบัน โดยจะแบ่งระยะเวลาของความสัมพันธ์ไทย-จีน เป็น 3 ช่วง คือ ช่วงแรกเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1975-1991 เนื่องจากไทยและจีนมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต และมีข้อตกลงทางด้านเศรษฐกิจทั้งในเรื่องการค้าและการลงทุน จนมาถึงการสิ้นสุดสงครามเย็น (Cold War) ช่วงที่สอง เริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1992-1997 ซึ่งเป็นช่วงหลังยุคสงครามเย็น ขณะเดียวกันก็เป็นช่วงที่เติ้งเสี่ยวผิงล่องใต้เพื่อผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจของจีน จนถึงเกิดการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในเอเชียเมื่อ ค.ศ. 1997 และช่วงที่สาม เริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1998 จนถึงปัจจุบัน ในช่วงนี้บริษัทจีนเข้ามาลงทุนในไทยเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากจีนได้ดำเนินยุทธศาสตร์การก้าวออกไปลงทุนในต่างประเทศ (Go Out Strategy) อีกทั้งมีความร่วมมือทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี ระหว่างไทยกับจีนในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และกลุ่มประเทศอาเซียน โดยมีเขตของประเด็นที่ศึกษามี 2 ประเด็น คือ (1) แรงจูงใจการลงทุนของจีนในไทย ซึ่งเป็นบรรยากาศหรือสภาพตรงกับความต้องการของบริษัทจีน เช่น แรงงานราคาถูก ตลาด ทรัพยากร และวัตถุดิบ แหล่งที่ตั้ง นโยบายและสิทธิพิเศษการลงทุน ได้จูงใจให้จีนเข้ามาลงทุนในไทย และ (2) ปัจจัยการลงทุนของจีนในไทย ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการผลักดันให้บริษัทตัดสินใจในการเข้ามาลงทุน ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม โดยเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการสนับสนุนการเข้ามาลงทุนของจีนในไทย

การศึกษานี้จะใช้แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic Factors) ปัจจัยทางการเมือง (Political Factors) และปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural Factors) เพื่อเป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์การลงทุนของจีนในไทย โดยมีองค์ประกอบที่กำหนดมุมมองต่อปัญหาที่เปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทของสังคมโลกที่ว่าด้วยการลงทุน ทั้งในเรื่องแรงจูงใจการลงทุน และปัจจัยการลงทุน และผลกระทบของการลงทุน เนื่องจากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเป็นเรื่องของระบบเศรษฐกิจเสรี ซึ่งมีทั้งความร่วมมือและการแข่งขัน อีกทั้งการ

ลงทุนสามารถเคลื่อนย้ายได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว เงินทุนจึงเคลื่อนย้ายไปสู่ประเทศหรือภูมิภาคที่มีโอกาสในการแสวงหากำไรหรือผลประโยชน์ในด้านอื่น ๆ นอกจากนี้ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศยังเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งในระดับโลก และในระดับภูมิภาค ได้อีกด้วย ดังนั้น “การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของจีนในไทย” จึงเป็นประเด็นสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 โดยที่ไทยและจีนไม่สามารถจะมีความสัมพันธ์เพียงในระบบระหว่างประเทศ แต่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กับบริษัทจีน ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศและมีบทบาทสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีน ซึ่งสองประเทศต่างก็พยายามรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interests) ของแต่ละประเทศเป็นสำคัญ

การทะยานขึ้นของจีน (The Rise of China) ได้ทำให้จีนเป็นประเทศที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และเป็นแหล่งผลิตสินค้าราคาถูกสำหรับการส่งออกสินค้าให้กับสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น และอาเซียน โดยจีนได้มีการพัฒนามาตรฐานเทคโนโลยีของจีนขึ้นมา แทนที่การรับเอามาตรฐานแบบตะวันตกหรือญี่ปุ่นมาใช้แต่เพียงอย่างเดียว จีนสามารถมีอิทธิพลในการกำหนดมาตรฐานเทคโนโลยีระดับโลก เช่นเดียวกับที่อังกฤษเคยเป็นผู้กำหนดมาตรฐานเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 19 สหรัฐอเมริกาในศตวรรษที่ 20 ขณะเดียวกันจีนก็เป็นตลาดใหญ่สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมมือถือ เครื่องเล่นดีวีดี คอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์อื่นๆ หลังจากนั้นจีนก็มีอำนาจในการกำหนดมาตรฐานเทคโนโลยีอย่างมากในศตวรรษที่ 21

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1979 จนถึงเดือนตุลาคม 2006 จีนมีเงินทุนสำรองมากเป็นอันดับหนึ่งของโลกประมาณ 1 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา จีนมีอัตราการเติบโตตั้งแต่ทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา เฉลี่ย 8-9 เปอร์เซ็นต์ ต่อปี ซึ่งถือว่าสูงที่สุดเมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย และเป็นที่คาดการณ์กันว่าจีนจะเป็นผู้มีบทบาทนำทั้งการเมืองและเศรษฐกิจของภูมิภาค ดังนั้นการที่จีนหันมาหาใช้ระบบเศรษฐกิจแบบตลาด (Market Economy) จึงทำให้จีนจำเป็นต้องมีการพึ่งพาต่างประเทศมากขึ้น ขณะเดียวกันจีนในปัจจุบันได้มียุทธศาสตร์ในการสร้างความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคง ทั้งในระดับโลกและในระดับภูมิภาค

จีนกำลังก้าวเข้าไปสู่การเป็นผู้ลงทุนรายสำคัญในโลก ที่มีเงินทุนมหาศาล เทคโนโลยีระดับสูง มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในต่างประเทศ ขณะเดียวกันจีนก็เป็นผู้ที่มีบทบาทในระบบเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศ และกำลังเข้ามาทดแทนมหาอำนาจทางเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น การลงทุนของจีนในต่างประเทศมีเหตุผลทั้งปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยภายนอก ในส่วนปัจจัยภายในประเทศเกิดจากความต้องการแสวงหา

ทรัพยากรและวัตถุดิบในต่างประเทศ การแสวงหาตลาดในต่างประเทศ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยจีนได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจีนในระยะยาว ในส่วนปัจจัยภายนอก จีนมีความต้องการเพื่อให้เกิดความยอมรับและการมีบทบาทเพิ่มขึ้นในเวทีโลก การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ การเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก และการลดแรงกดดันจากนานาประเทศจากการทะยานขึ้นของจีน โดยผู้นำจีนรุ่นใหม่ได้กล่าวเสมอว่า “ยุทธศาสตร์การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนนั้นเป็นการผงาดขึ้นอย่างสันติ”

7.1.1 การลงทุนโดยตรงของจีนในต่างประเทศ

การก้าวออกไปลงทุนข้ามชาติของจีนในต่างประเทศเริ่มในทศวรรษ 1980 หลังจากที่ตั้งเสียงเรียกร้องขึ้นมามีอำนาจโดยได้ดำเนินการเปิดประเทศ (Open Policy) และปฏิรูปเศรษฐกิจตลาดสังคมนิยม (Socialist Market Economy) การออกไปลงทุนในช่วงแรกยังมีปริมาณเพียงเล็กน้อยเท่านั้นเพียงเพื่อหาประสบการณ์ แต่นับจากทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา การลงทุนของจีนในต่างประเทศได้ก้าวกระโดดขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการได้เปรียบดุลการค้าต่างประเทศ ได้ทำให้จีนมีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น รัฐบาลจีนจึงได้อนุญาตให้บริษัทจีนนำเงินตราออกไปลงทุน และสนับสนุนให้บริษัทจีนออกไปบุกเบิกดำเนินธุรกิจทั้งในระดับโลกและในระดับภูมิภาค

ในการออกไปลงทุนของจีนในระดับโลก ซึ่งเป็นนโยบายหนึ่งของจีนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2001-2005) ได้กำหนดให้มีการสนับสนุนการก้าวออกไปลงทุนในต่างประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันของประเทศ การลงทุนของจีนในต่างประเทศได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากมูลค่า 37 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 1982 เป็น 128 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 1993 และ 2.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 2003 การลงทุนของจีนจะมุ่งมาที่ประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียแปซิฟิก ร้อยละ 60 ตามด้วยอเมริกาเหนือ แอฟริกา และลาตินอเมริกา โดยฮ่องกงและมาเก๊าเป็นเขตแดนที่จีนเข้าไปลงทุนเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย ไทย รัสเซีย เปรู และเม็กซิโก เป็นต้น

จีนได้ดำเนินยุทธศาสตร์การลงทุนในต่างประเทศ (Go Out Strategy) นอกจากมีการสนับสนุนและการผลักดันจากรัฐบาลแล้ว แรงจูงใจที่สำคัญต่อบริษัทจีนในการลงทุนในต่างประเทศ มีหลายประการที่สำคัญ คือ (1) การแสวงหาตลาดใหม่ในต่างประเทศ รวมทั้งเป็นช่องทางในการสนับสนุนการส่งออก และการเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดในต่างประเทศ เช่น บริษัทชั้นนำของจีน Konka, Chuangwei, Skyworth, Changhong, TCL และ Haier เป็นต้น ได้ออกไปแสวงหาตลาดใหม่ในแทบทุกภูมิภาค (2) การแสวงหาวัตถุดิบและการบุกเบิกแหล่งทรัพยากรใน

ต่างประเทศ บริษัทและวิสาหกิจชั้นนำของจีน เช่น Sinopec, Petrochina, CNOOC, Baosteel, COFCO, และ CNPC มีการลงทุนด้าน การสำรวจแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ เหล็ก อลูมิเนียม ทองแดง ซีเมนต์ แร่ธาตุ ป่าไม้ ประมง และัญพืช เพื่อส่งวัตถุดิบและทรัพยากรกลับไปป้อนโรงงานในจีน โดยมีการลงทุนในออสเตรเลีย แคนาดา เอเชีย แอฟริกา อินโดนีเซียเปรู และรัสเซีย เป็นต้น (3) การแสวงหาเทคโนโลยีที่ทันสมัย การวิจัยและการพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่ก้าวหน้า และสร้างเครื่องหมายทางการค้าของจีน โดยการเข้าไปซื้อกิจการหรือร่วมทุนกับบริษัทในต่างประเทศ เช่น บริษัท TCL, Shanghai Haixing Group, Shanghai Electric Group., และ Lenovo เป็นต้น และ (4) การลงทุนเพื่อการขยายกิจการการลงทุนไปสู่ธุรกิจด้านอื่นๆ เช่น ธุรกิจการท่องเที่ยว ประกันภัย โรงกลั่นน้ำมัน การผลิตปุ๋ยเคมี การสร้างทางรถไฟ โรงงานพลังงานไฟฟ้า ท่อส่งน้ำมัน และสนามบิน เป็นต้น

การลงทุนของจีนในต่างประเทศ จะอยู่ภายใต้หลักการในเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติของจีน (National Interest) โดยรัฐบาลจีนได้เข้าร่วมในข้อตกลงทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคง ทั้งนี้ รัฐบาลจีนได้ลดข้อจำกัดการควบคุมการออกไปลงทุน เพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ในต่างประเทศ ทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ด้วยบทบาทของจีนที่เป็นทั้งผู้ค้าและผู้ลงทุนระดับโลก ภายใต้ภาพลักษณ์ของจีนที่เริ่มเปลี่ยนจากผู้บริโภครายใหญ่ของโลกมาเป็นแหล่งผลิตสินค้าที่ส่งออกไปขายทั่วโลก จนทำให้จีนก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจและมีอิทธิพลทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจในระดับโลก

ส่วนการลงทุนของจีนในระดับภูมิภาค การลงทุนของจีนในอาเซียน โดยอาเซียนนับเป็นภูมิภาคหนึ่งที่จีนให้ความสำคัญด้วย จีนได้การดำเนินยุทธศาสตร์ความสัมพันธ์กับอาเซียนทั้งทางการทูต การเมือง และเศรษฐกิจ การลงทุนของจีนในอาเซียนเริ่มในช่วงทศวรรษ 1980 บริษัทจีนได้เข้ามาลงทุนในอาเซียนโดยมุ่งไปที่แหล่งทรัพยากรและวัตถุดิบ โดยเฉพาะธุรกิจเกี่ยวกับยางพารา ผลิตภัณฑ์ไม้ และกระดาษ ต่อมาในทศวรรษ 1990 การลงทุนของจีนได้ขยายไปที่การค้าและอุตสาหกรรมเบาต่าง ๆ หลังจากนั้นเมื่อจีนกับอาเซียนมีรวมตัวกันเป็นเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน บริษัทจีนได้เห็นช่องทางในการขยายตลาดสินค้าหลายชนิดและมีการลงทุนผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ และสินค้าอุปโภคบริโภคในอาเซียนมากขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบการลงทุนของจีนในแต่ละประเทศของอาเซียนแล้ว การลงทุนจะมีเป้าหมายที่แตกต่างกันขึ้นกับแหล่งทรัพยากรและวัตถุดิบ ตลอดจนเงื่อนไขทางการตลาดของอุตสาหกรรมในแต่ละประเทศ ไทยเป็นแหล่งรองรับการลงทุนจากจีนมากเป็นอันดับหนึ่งในอาเซียน การลงทุนของจีนค่อนข้างหลากหลายและกระจายในหลายอุตสาหกรรม เช่น การแปรรูป

สินค้าเกษตร ผลิตภัณฑ์ยาง เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ สิ่งทอ เคมีภัณฑ์ อุตสาหกรรมโลหะ และการก่อสร้าง เป็นต้น การลงทุนของจีนในมาเลเซียจะมุ่งไปที่ผลิตภัณฑ์ยาง อุตสาหกรรมโลหะ การผลิตเยื่อกระดาษ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ การลงทุนของจีนในฟิลิปปินส์ได้มุ่งไปที่ ภาคการค้าส่งและการค้าปลีก สินค้าอุปโภคและบริโภค เช่น สิ่งทอ อาหารแปรรูป เครื่องดื่ม ยาสูบ วัสดุก่อสร้าง เวชภัณฑ์ ผักและผลไม้ เป็นต้น การลงทุนของจีนในสิงคโปร์จะเน้นไปที่ภาคบริการ การเงินและการธนาคาร การขนส่ง และน้ำมัน การลงทุนของจีนในอินโดนีเซียมีการลงทุนด้าน ทรัพยากรและวัตถุดิบ เช่น น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ไม้และกระดาษ น้ำมันปาล์ม ปิโตรเคมี การ รับเหมาก่อสร้าง เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ และมอเตอร์ไซด์ เป็นต้น

สำหรับ การลงทุนของจีนในเวียดนาม มีการลงทุนในด้าน โรงงานไฟฟ้า ทรัพยากร การก่อสร้าง เครื่องจักร อิเล็กทรอนิกส์ เหล็กและอะลูมิเนียม มอเตอร์ไซด์ เคมีภัณฑ์ และการ สื่อสาร ในส่วนกัมพูชา มีการลงทุนในด้านอุตสาหกรรมสิ่งทอ การท่องเที่ยว เครื่องใช้ไฟฟ้า การ ก่อสร้าง โรงงานไฟฟ้า และการสื่อสาร การลงทุนของจีนในลาว มีการลงทุนในด้าน ปูนซีเมนต์ สิ่ง ทอและเสื้อผ้า โรงงานไฟฟ้า และทรัพยากร การลงทุนของจีนในพม่ามีการลงทุนด้าน โรงงานไฟฟ้า โรงงานกระดาษ ปาไม้ แหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์ทางทะเล การก่อสร้าง เป็นต้น และการลงทุนของจีนในบรูไน มีน้อยกว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค แต่บริษัทจีนก็ให้ความสนใจ ลงทุนด้านการเกษตร ฟาร์ม การก่อสร้างที่พักอาศัย และการท่องเที่ยว เป็นต้น ทั้งนี้จีนได้เข้ามา ลงทุนในมาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทยมีพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การลงทุนของจีนในอาเซียน ซึ่งจะมีแรงจูงใจการลงทุนที่แตกต่างกันในแต่ละ ประเทศ จีนมีเป้าหมายเพื่อการแสวงหาตลาด แหล่งทรัพยากรและวัตถุดิบ นอกจากนี้มีปัจจัย เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม โดยปัจจัยเศรษฐกิจที่ถือว่าเป็นยุทธศาสตร์ของบริษัท จีนเพื่อเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ด้วยนโยบายการเป็นมิตรกับประเทศเพื่อน บ้าน (Good-Neighborly Policy) ในส่วนปัจจัยการเมือง ความมั่นคงทางการเมืองและเสถียรภาพ ทางการเมืองเป็นเรื่องที่จีนให้ความสำคัญเป็นพิเศษ การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) กับอาเซียน และปัจจัยสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจีนให้ความสนใจเข้ามาลงทุนใน อาเซียนโดยอาศัยสายสัมพันธ์ของเครือข่ายจีนโพ้นทะเลในอาเซียน ที่มีความใกล้ชิดทาง ภูมิศาสตร์ มีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน และการใช้ภาษาจีน ที่เป็นจุดแข็งในการรับการลงทุนจาก จีนได้เป็นอย่างดี

7.1.2 การลงทุนโดยตรงของจีนในไทย: พัฒนาการและลักษณะการลงทุน

การก้าวออกไปลงทุนในต่างประเทศของจีน ในช่วง ค.ศ. 1979-2002 มีการลงทุนในไทยมากเป็นอันดับหนึ่งในระดับภูมิภาคอาเซียนและเป็นอันดับห้าในระดับโลก โดยได้มีการพิจารณาถึงลักษณะการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย ซึ่งสามารถสรุปได้ คือ

ภาพรวมการลงทุนของจีนในไทย การเข้ามาลงทุนของจีนในไทยได้เริ่มในช่วงทศวรรษ 1980 บริษัทจีนได้เข้ามาลงทุนในช่วง ค.ศ. 1987-2005 มี 161 โครงการ มูลค่า 31,505.7 ล้านบาท การลงทุนของจีนได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การลงทุนของบริษัทจีนในไทยมี 7 สาขา บริษัทจีนได้สนใจลงทุนด้านเกษตรและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรมากที่สุด รองลงมา มีการลงทุนในด้านเคมีภัณฑ์กระดาษและพลาสติก อุตสาหกรรมและสิ่งทอ ในส่วนมูลค่าการลงทุน มีการลงทุนด้านอุตสาหกรรมและสิ่งทอมากที่สุด รองลงมาเป็นการลงทุนด้าน เคมีภัณฑ์ กระดาษและพลาสติก เกษตรและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เป็นต้น (จากตาราง 4.3)

พัฒนาการการลงทุนของจีนในไทยสามารถแบ่งได้ 3 ช่วงเวลาคือ ในช่วง ค.ศ. 1975-1991 พบว่า มี 41 โครงการ มูลค่า 5,993.5 ล้านบาท มีการลงทุนในด้านบริการมากที่สุด มูลค่า 2,787.1 ล้านบาท รองลงมาด้านการเกษตร เคมีภัณฑ์และกระดาษ โลหะและเครื่องจักร อุตสาหกรรมและสิ่งทอ เหมืองแร่และเซรามิค ตามลำดับ การลงทุนของจีนในช่วง ค.ศ. 1992-1997 พบว่า มี 29 โครงการ มูลค่า 5,154.1 ล้านบาท มีการลงทุนในด้านเหมืองแร่และเซรามิค มากที่สุด มูลค่า 2,882.3 ล้านบาท รองลงมาด้านการเกษตร เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เคมีภัณฑ์และกระดาษ โลหะและเครื่องจักร และอุตสาหกรรมและสิ่งทอ ตามลำดับ และ การลงทุนของจีนในไทยในช่วง ค.ศ. 1998- 2005 มี 90 โครงการ มูลค่า 20,357.7 ล้านบาท มีการลงทุนด้านอุตสาหกรรมและสิ่งทอมากที่สุด มูลค่า 6,458.2 ล้านบาท รองลงมาด้านเคมีภัณฑ์และกระดาษ โลหะและเครื่องจักร การเกษตร เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ การบริการ และเหมืองแร่และเซรามิค ตามลำดับ บริษัทจีนได้ลงทุนในด้านการรับเหมาก่อสร้าง ได้แก่ โครงการชลประทาน ถนน สะพาน ท่าเรือ โรงงานผลิตเหล็กกล้า โรงงานเคมีภัณฑ์ โรงงานทอผ้า โรงพยาบาล และที่อยู่อาศัย โดยบริษัทจีนให้ความสนใจลงทุนในด้านการเกษตร การค้า และ อุตสาหกรรม เช่น ผลิตภัณฑ์ยางและเคมีภัณฑ์ต่างๆ อาหารแปรรูป น้ำยางข้น กระเป๋าน้ำดื่ม การปลูกไม้โตเร็ว การผลิตเส้นด้าย เสื้อผ้าสำเร็จรูป กระเป๋าเดินทาง เคมีภัณฑ์ เครื่องปรับอากาศ และ กล้องถ่ายรูป เป็นต้น

ลักษณะของบริษัทจีนต่าง ๆ โดยมีบริษัทจีนที่สำคัญที่เข้ามาลงทุนในไทย คือ บริษัท China Worldbest Group ซึ่งเป็นโครงการขนาดใหญ่สุดของบริษัทจีนที่ลงทุนในด้านสิ่งทอ บริษัท

เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เช่น Haier, Changhong, TCL และ Huawei เป็นต้น บริษัทน้ำมันจีน เช่น CNPC, SINOPEC, SINOCHEN และ CNOOC นอกจากนี้มีโครงการเหมืองแร่โปแตชอาเซียน ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือของกลุ่มประเทศอาเซียน บริษัททรานเอเชีย โลจิสติกส์ ได้ร่วมลงนามบันทึกความเข้าใจกับบริษัทคุณหมิง ต้าเซี่ยน ขนส่ง จำกัด บริษัท Holly Group เป็นโครงการนิคมอุตสาหกรรมจีน บริษัท CITIC Group เข้าลงทุนในโครงการก่อสร้างโครงการระบบขนส่งทางรถไฟเชื่อมท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และการลงทุนในด้านอื่น ๆ Dongyun, Changlong Foods Co., Ltd., Thai-China Flavours and Fragrances Industrial, Tong Ren Tang และ บริษัท แพลตตินั่มมอเดอร์เซลล์

ลักษณะสำคัญของบริษัทจีน บริษัทจีนมีทั้งรัฐวิสาหกิจและวิสาหกิจเอกชน ในส่วนรัฐวิสาหกิจ เช่น China Worldbest Group, Thai-China Flavours and Fragrances Industry Co., Ltd., Tong ren Tang, China State Construction Engineering และในส่วนวิสาหกิจเอกชน เช่น Haier, Changhong, TCL, Huawei เป็นต้น ในส่วนมูลค่าการลงทุน ตั้งแต่ ค.ศ. 1987-2005 มีมูลค่า 31,505.7 ล้านบาท มีการจดทะเบียนการลงทุน 9,965.4 ล้านบาท โดยมีหุ้นส่วนฝ่ายจีน 5,094.3 ล้านบาท และหุ้นส่วนฝ่ายไทยหรือชาวต่างชาติ 3,384.1 ล้านบาท โครงการลงทุนของบริษัทจีนในไทยส่วนใหญ่จะเป็นโครงการขนาดเล็กและขนาดกลางที่มีมูลค่าการลงทุนไม่เกิน 500 ล้านบาท ในส่วนบริษัทขนาดใหญ่ที่มีการลงทุนเกิน 500 ล้านบาท มี 12 บริษัท เช่น Worldbest Industry (Thailand) Co., Ltd., Worldbest Biochemcials (Thailand) Co., Ltd., Aapico Amata Co., Ltd., Mr. Zhang Lishing, Worldbest Biochemcials (Thailand) Co., Ltd. และ UMC Metals Co., Ltd. เป็นต้น การลงทุนของบริษัทจีน มีการจ้างแรงงานไทยประมาณ 37,219 คน และแรงงานต่างชาติ 1,122 คน จากการสำรวจข้อมูล 156 โครงการที่เข้ามาลงทุนในไทย บริษัทจีนมีเป้าหมายในการส่งออกเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 80 มี 76 โครงการ และบริษัทจีนที่มีการส่งออกน้อยกว่าร้อยละ 80 มี 80 โครงการ โดยโครงการลงทุนจะมีการลงทุนในเขต 1 มี 32 โครงการ ในเขต 2 มี 46 โครงการ และในเขต 3 มี 78 โครงการ

7.1.3 แรงจูงใจและปัจจัยการลงทุนโดยตรงของจีนในประเทศไทย

การลงทุนของจีนในไทย ได้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การออกไปลงทุนในต่างประเทศ (Go Out Strategy) ของจีน โดยไทยได้มีการสนับสนุนให้มีการลงทุนในอุตสาหกรรมเกษตร สิ่งทอ การผลิตอาหาร อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมหนัก เหล็ก เครื่องจักร วัสดุก่อสร้าง การขนส่ง อุตสาหกรรมอาหาร และการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร โดยบริษัทจีนมีความสนใจเข้ามาลงทุนในไทยมี 2 ประเด็นหลัก คือ

(1) แรงจูงใจการลงทุนของจีนในไทยมี 4 ประเด็น คือ (1) ตลาด เพื่อการตอบสนองต่อตลาดในไทยโดยมีการขยายการลงทุนเพื่อขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้า ตลาดการกระจายสินค้า และยังสามารถใช้ประโยชน์ในการตั้งฐานการผลิตและสิทธิทางภาษีที่ไทยได้รับในภูมิภาค ขณะเดียวกันไทยก็มีศักยภาพทางด้านการคมนาคม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการเชื่อมโยงไปยังตลาดต่างประเทศ เช่นบริษัท Haier, Changhong, Huawei และ TCL เป็นต้น (2) ทรัพยากร และวัตถุดิบ การเติบโตของอุตสาหกรรมจีนจำเป็นต้องอาศัยวัตถุดิบทรัพยากรจำนวนมากทำให้เกิดการนำเข้าสินค้าโภคภัณฑ์จำนวนมาก เช่น ยางพารา น้ำมัน เหล็ก แร่ธาตุ เม็ดพลาสติก และสินค้าอัญมณี ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้จีนพยายามสร้างหลักประกันด้านอุปทานสำหรับสินค้าที่จำเป็นสำหรับจีน โดยมีการลงทุนในไทย เช่น บริษัท Great Wall Drilling Co., Ltd., และ China Petroleum Engineering & Construction Group., Changlong Food Co., Ltd., Thai-China Flavours and Fragrances Industrial และ Tong Ren Tang เป็นต้น (3) แหล่งที่ตั้ง ไทยถือได้ว่าเป็นภูมิยุทธศาสตร์ที่สำคัญของภูมิภาคทั้งภูมิรัฐศาสตร์ และภูมิเศรษฐกิจศาสตร์ มีบริษัทขนาดใหญ่ของจีนที่เข้ามาลงทุนในไทย เช่น บริษัท China Worldbest Group, ZhongFu, Dongyun, Huawei, Zhongxing, China State Construction Engineering (Thailand) Co., Ltd. และ CHEC (Thai) Company Limited เป็นต้น ไทยมีแหล่งรองรับการลงทุนโดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ในส่วนภาคเอกชนมีบริษัทเหมราชพัฒนาที่ดิน จำกัด บริษัท สวอนอุตสาหกรรมโรจนะ จำกัด บริษัท อมตะคอร์ปอเรชั่น จำกัด บริษัทวินโคสตีอินดัสเตรียลพาร์ค จำกัด และนิคมอุตสาหกรรมเชียงรายได้จีนสามารถใช้ไทยเพื่อเป็นศูนย์กลางการค้าและการลงทุนในภูมิภาค และศูนย์กลางการขนส่งของภูมิภาค และ (4) นโยบายและสิทธิพิเศษการลงทุน จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างรัฐบาลและประชาชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสนับสนุนให้เกิดการลงทุนของจีนในไทย ไทยสนับสนุนให้วิสาหกิจจีนเข้ามาลงทุนในกิจการต่าง ๆ เช่น ยางรถยนต์ ชิ้นส่วนยาง เครื่องจักรกลและชิ้นส่วน ปุ๋ยเคมี อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และการแปรรูปสินค้าเกษตร เพื่อสอดคล้องกับการเปิดเสรีภาคอุตสาหกรรมในกรอบความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน ใน ค.ศ. 2010

(2) ปัจจัยการลงทุนของจีนในไทย มี 3 ปัจจัย คือ (1) ปัจจัยทางการเมือง ซึ่งจะมีการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนที่ได้ยึดถือเอาผลประโยชน์แห่งชาติ ไทยมีเป้าหมายในการดึงดูดการลงทุนจากจีนให้เข้ามาลงทุนในไทย และรัฐบาลจีนให้การสนับสนุนให้บริษัทจีนเข้ามาลงทุนในไทยเนื่องจากไทยกับจีนมีความใกล้ชิดกันมากของผู้นำประเทศ และรัฐบาล ทั้งนี้การลงทุนส่วนใหญ่เป็นการลงทุนโดยรัฐวิสาหกิจจีน ซึ่งจะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่รัฐบาลไทยและรัฐบาล

จีนจะมีการเจรจาระดับทวิภาคีในเรื่องโอกาสและการเข้ามาลงทุนในไทย (2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและจีนได้มีข้อตกลงและความมือในด้านต่าง ๆ ทั้งในระดับรัฐบาลและระดับประชาชน รัฐบาลจีนได้สนับสนุนให้บริษัทจีนออกสำรวจสภาพแวดล้อมการลงทุนและการสร้างความสัมพันธ์กับไทย ขณะเดียวกันไทยกับจีนได้มีการประสานความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและจีน ทั้งด้านการค้า การลงทุน การเงิน การท่องเที่ยว และการบริการ โดยจีนมีเป้าหมายของการลงทุนในด้านต่าง ๆ เช่น การแสวงหาทรัพยากรและวัตถุดิบ การกระจายฐานการผลิตออกนอกประเทศ และการขยายตลาดต่างประเทศ และ (3) ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรม มีทั้งในเรื่องของความใกล้ชิดทางชาติพันธุ์ ความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรม และความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ ซึ่งถือว่าการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ หรือกลุ่มประเทศที่มีอารยธรรมเดียวกันของเครือข่ายสังคมจีน มีสายสัมพันธ์หรือที่เรียกว่า Guanxi ที่ถือเป็นแนวทางการปฏิบัติในทางธุรกิจของกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเล โดยนโยบายของจีนในช่วงเริ่มต้นต้องพึ่งพาจีนโพ้นทะเลโดยมีสำนักงานจีนโพ้นทะเล เพื่อทำหน้าที่ประสานกับรัฐบาลจีนและดูแลชาวจีนโพ้นทะเลในต่างประเทศ ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำกันตั้งแต่เปิดประเทศโดยเฉพาะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และรัฐบาลยังมองไปถึงบทบาทของจีนโพ้นทะเลประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งกลุ่มทุนธุรกิจไทย-จีน ที่ได้ตั้ง สภาธุรกิจจีน-ไทย เพื่อเป็นสะพานในการเชื่อมโยงการลงทุนจากจีน

7.1.4 ผลกระทบการลงทุนของจีนในไทยต่อความสัมพันธ์ไทย-จีน

ในอดีตไทยและจีนมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน โดยจีนได้มีการพึ่งพาไทยทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจในการกระชับความสัมพันธ์กับต่างประเทศ แต่หลังจากที่จีนได้เปิดประเทศใน ค.ศ. 1978 จีนสามารถเชื่อมโยงกับต่างประเทศมากยิ่งขึ้น จีนมีทุนสำรองมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก และจีนกำลังก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองในระดับโลก ขณะเดียวกันบทบาทของไทยกำลังลดลงเนื่องจากเศรษฐกิจไทยเป็นรองจีนอยู่มาก แต่ไทยก็มีบทบาทเด่นในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งไทยและจีนได้มีพัฒนาการความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและก่อให้เกิดการลงทุนของจีนในไทยที่เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันก็ได้ส่งผลกระทบของการลงทุนของจีนในไทย มี 3 ประเด็น คือ

(1) ผลกระทบทางการเมือง หลังจากไทยและจีนได้ฟื้นฟูสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต เมื่อ ค.ศ. 1975 เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของผู้นำประเทศและประชาชนได้มีการติดต่อกันมา โดยก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางการเมืองที่พัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ดังนั้นความสัมพันธ์ไทย-จีนในวาระครบรอบสามทศวรรษใน ค.ศ. 2005 รัฐบาลจีนได้สนับสนุนให้บริษัทจีนเข้ามาลงทุนในไทย ขณะเดียวกันไทยก็ได้สนับสนุนให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม

การลงทุนเข้าไปตั้งสำนักงานในจีน เพื่อจูงใจให้นักธุรกิจจีนเข้ามาลงทุนในไทย ทั้งนี้ในวาระครบรอบ 3 ทศวรรษความสัมพันธ์ไทย-จีน ได้มีการร่วมประชุมคณะกรรมการร่วมไทย-จีน ว่าด้วยความร่วมมือทางการค้า การลงทุน และเศรษฐกิจ ณ กรุงปักกิ่ง ทั้งสองฝ่ายได้หารือร่วมกันใน 3 ด้าน คือ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว จีนสนใจลงทุนในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า สินค้าไฮเทค รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ชิ้นส่วนยานยนต์ และเหมืองแร่โปแตช หลังจากนั้นคณะกรรมการว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทย-จีน ได้มีการประชุมในไทย พร้อมด้วยนักธุรกิจจีนมาร่วมดำเนินกิจกรรมการจับคู่ทางธุรกิจกับไทย (Business Matching) จึงถือเป็นการยืนยันความสัมพันธ์และผลประโยชน์ร่วมกันของสองประเทศ

(2) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ โดยปัจจัยพื้นฐานของประเทศไทย ซึ่งบริษัทจีนมองว่าไทยมีความมั่นคงปลอดภัย มีการผ่อนคลายกฎระเบียบด้านการลงทุน ขณะที่ต้นทุนการดำเนินธุรกิจไม่สูงมากนัก และมีโอกาสเป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจในภูมิภาค และการเปิดเขตการค้าเสรี โดยเฉพาะการเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน ขณะเดียวกันไทยก็เป็นฐานการผลิตเพื่อการส่งออกไปสู่ตลาดโลก โดยมีความร่วมมือไทย-จีนกับกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่งเป็นความร่วมมือในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงระหว่าง ไทย ลาว พม่า จีนตอนใต้ กัมพูชา และเวียดนาม เป็นจุดศูนย์กลางในการเชื่อมโยงติดต่อระหว่างภูมิภาค ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสแข่งขัน โดยมีความร่วมมือใน 9 สาขา คือ คมนาคมขนส่ง โทรคมนาคม พลังงาน การค้า การลงทุน การเกษตร สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีความสำคัญในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านและสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อเปิดประตูการค้า การลงทุนของภูมิภาคระหว่างจีนตอนใต้กับเอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(3) ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมมีทัศนะที่เป็นบวก แต่ผลกระทบการลงทุนของจีนในไทยนั้น บริษัทจีนยังขาดความเข้าใจต่อสภาพแวดล้อมการลงทุนในไทย การขาดประสบการณ์ของการร่วมทุนในไทย และการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถ ในส่วนผลกระทบการรับการลงทุนของไทย กล่าวคือ ความวิตกกังวลของผู้ร่วมทุนไทยยังกลัวว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายของจีน และการขาดความเข้าใจต่อจีน การไม่เข้าใจเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีของจีน ดังนั้นไทยและจีนจะต้องใช้ความพยายามร่วมกัน มีการวางแผนร่วมกันทั้งในเรื่องทรัพยากร เทคโนโลยี และบุคลากร การเสริมสร้างความเข้าใจและการปรับตัวเข้าหากัน และ การเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการสร้างเชื่อมั่นในการขยายความร่วมมือในการลงทุนในอนาคต

7.2 การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่องการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของจีนในไทยและผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-จีน เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์ โดยทำการวิเคราะห์ในลักษณะเชิงพรรณนาความ (Descriptive Analysis) พบว่า แรงจูงใจการลงทุนโดยตรงของจีนในไทยนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีแหล่งที่ตั้ง (Location Theory) ของ Dunning ที่อธิบายถึงลักษณะของการลงทุนในด้านความได้เปรียบเฉพาะในแหล่งที่ตั้งของไทยในการลงทุนของจีนในไทย ทั้งนี้สามารถสรุปได้ 4 ประการคือ

(1) ตลาด เพื่อการตอบสนองต่อตลาดในไทยโดยมีการขยายการลงทุนเพื่อขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้า ตลาดการกระจายสินค้า และยังสามารถใช้ประโยชน์ในการตั้งฐานการผลิตและสิทธิทางภาษีที่ไทยได้รับในภูมิภาค ขณะเดียวกันไทยก็มีศักยภาพทางด้านการคมนาคมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการเชื่อมโยงไปยังตลาดต่างประเทศ เช่นบริษัท Worldbest Group., Haier, Changhong, Huawei และ TCL เป็นต้น บริษัทเหล่านี้มีแรงจูงใจการลงทุนสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

(2) ทรัพยากรและวัตถุดิบ การเติบโตของอุตสาหกรรมจีนจำเป็นต้องอาศัยวัตถุดิบ ทรัพยากรจำนวนมากทำให้เกิดการนำเข้าสินค้าโภคภัณฑ์จำนวนมาก เช่น ยางพารา น้ำมัน เหล็ก แร่ธาตุ เม็ดพลาสติก และสินค้าอัญมณี ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้จีนพยายามสร้างหลักประกันด้านอุปทานสำหรับสินค้าที่จำเป็นสำหรับจีน โดยมีการลงทุนในไทย เช่น บริษัท In Pung Co. Ltd., Hau Tai Rubber Co. Ltd., Thai Yok Rubber Co. Ltd., New Moon Industry Co. Ltd., Great Wall Drilling Co., Ltd., และ China Petroleum Engineering & Construction Group., Changlong Food Co., Ltd., Thai-China Flavours and Fragrances Industrial และ Tong Ren Tang เป็นต้น ดังนั้นสมมุติฐานจึงเป็นจริงเพียงบางส่วนเท่านั้น

(3) แหล่งที่ตั้ง ไทยถือได้ว่าเป็นภูมิยุทธศาสตร์ที่สำคัญของภูมิภาคทั้งภูมิรัฐศาสตร์ และภูมิเศรษฐกิจ มีบริษัทขนาดใหญ่ของจีนที่เข้ามาลงทุนในไทย เช่น บริษัท China Worldbest Group, ZhongFu, Dongyun, Huawei, Zhongxing, China State Construction Engineering (Thailand) Co., Ltd. และ CHEC (Thai) Company Limited เป็นต้น ไทยมีแหล่งรองรับการลงทุนโดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ในส่วนภาคเอกชนมีบริษัทเหมืองแร่พัฒนาที่ดิน จำกัด บริษัท สวนอุตสาหกรรมโรจนะ จำกัด บริษัท อมตะ คอร์ปอเรชั่น จำกัด บริษัทวินโคสอินดัสเตรียลพาร์ค จำกัด และนิคมอุตสาหกรรมเชียงราย จีน

สามารถใช้ไทยเพื่อเป็นศูนย์กลางการค้าและการลงทุนในภูมิภาค และศูนย์กลางการขนส่งของภูมิภาค ดังนั้นสมมุติฐานจึงเป็นจริง

(4) นโยบายและสิทธิพิเศษการลงทุน จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างรัฐบาลและประชาชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสนับสนุนให้เกิดการลงทุนของจีนในไทย ไทยสนับสนุนให้วิสาหกิจจีนเข้ามาลงทุนในกิจการต่าง ๆ เช่น ยางรถยนต์ ชิ้นส่วนยาง เครื่องจักรกล และชิ้นส่วน ปุ๋ยเคมี อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และการแปรรูปสินค้าเกษตร เพื่อสอดคล้องกับการเปิดเสรีภาคอุตสาหกรรมในกรอบความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน ใน ค.ศ. 2010 ดังนั้นสมมุติฐานจึงเป็นจริงเพียงบางส่วนเท่านั้น

ทั้งนี้แรงจูงใจการลงทุนของจีนในไทยดังกล่าว ไทยมีความได้เปรียบกว่าหลายประเทศในอาเซียนเกือบทุกประเด็นทั้งในเรื่องตลาด และแหล่งที่ตั้ง แต่ที่คาดว่าจะมีบทบาทในการเป็นแรงจูงใจให้จีนเข้ามาลงทุนในไทยเพิ่มขึ้นก็คือ (1) บทบาทของจีนในเวทีการค้าโลกของการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (2) การจัดตั้งคณะกรรมการร่วมจีน-อาเซียน เพื่อตั้งเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน และ (3) บทบาทของไทยและจีนในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

นอกจากแรงจูงใจการลงทุนของจีนในไทยแล้ว ยังมีปัจจัยการลงทุนของจีนในไทย ที่เป็นวัตถุประสงค์อีกข้อหนึ่ง คือ ปัจจัยการลงทุนของจีนในไทยนั้น ที่สอดคล้องกับแนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) ของ Lerche และ Said เนื่องจากจีนเป็นประเทศสังคมนิยม รัฐจะเป็นผู้การออกนโยบาย กฎหมาย และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการลงทุน ดังนั้นในด้านปัจจัยการลงทุนของจีนในไทย สามารถสรุปได้ 3 ปัจจัยคือ

(1) ปัจจัยทางการเมือง ซึ่งจะมีการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนที่ได้ยึดถือเอาผลประโยชน์แห่งชาติ ไทยมีเป้าหมายในการดึงดูดการลงทุนจากจีนให้เข้ามาลงทุนในไทย และรัฐบาลจีนให้การสนับสนุนให้บริษัทจีนเข้ามาลงทุนในไทยเนื่องจากไทยกับจีนมีความใกล้ชิดกันมากของผู้นำประเทศ และรัฐบาล ทั้งนี้การลงทุนส่วนใหญ่เป็นการลงทุนโดยรัฐวิสาหกิจจีน ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่รัฐบาลไทยและรัฐบาลจีนจะมีการเจรจาระดับทวิภาคีในเรื่องโอกาสและการเข้ามาลงทุนในไทย ดังนั้นสมมุติฐานจึงเป็นจริง

(2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและจีนได้มีข้อตกลงและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ทั้งในระดับรัฐบาลและระดับประชาชน รัฐบาลจีนได้สนับสนุนให้บริษัทจีนออกสำรวจสภาพแวดล้อมการลงทุนและการสร้างความสัมพันธ์กับไทย ขณะเดียวกันไทยกับจีนได้มีการประสานความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและจีน ทั้งด้านการค้า การลงทุน การเงิน การท่องเที่ยว และการบริการ โดยจีนมีเป้าหมายของการลงทุนในด้านต่าง ๆ เช่น การ

แสวงหาทรัพยากรและวัตถุดิบ การกระจายฐานการผลิตออกนอกประเทศ และการขยายตลาดต่างประเทศ ดังนั้นสมมุติฐานจึงเป็นจริง

(3) ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรม มีทั้งในเรื่องของความใกล้ชิดทางชาติพันธุ์ ความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรม และความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ ซึ่งถือว่าการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ หรือกลุ่มประเทศที่มีอารยธรรมเดียวกันของเครือข่ายสังคมจีน มีสายสัมพันธ์หรือที่เรียกว่า Guanxi ที่ถือเป็นแนวทางการปฏิบัติในทางธุรกิจของกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเล โดยนโยบายของจีนในช่วงเริ่มต้นต้องพึ่งพาจีนโพ้นทะเลโดยมีสำนักงานจีนโพ้นทะเล เพื่อทำหน้าที่ประสานกับรัฐบาลจีนและดูแลชาวจีนโพ้นทะเลในต่างประเทศ ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำกันตั้งแต่เปิดประเทศโดยเฉพาะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และรัฐบาลยังมองไปถึงบทบาทของจีนโพ้นทะเลประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งกลุ่มทุนธุรกิจไทย-จีน ที่ได้ตั้ง สมาคมธุรกิจจีน-ไทย เพื่อเป็นสะพานในการเชื่อมโยงการลงทุนจากจีน ดังนั้นสมมุติฐานจึงเป็นจริงเพียงบางส่วนเท่านั้น

การลงทุนของจีนในไทยถือได้ว่าเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของการก้าวออกไปสู่ต่างประเทศ ในการเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจจีนกับต่างประเทศ รัฐบาลจีนจะเป็นผู้กำหนดตัดสินใจว่า จะมีการลงทุนในกิจการใด ที่ไหน และอย่างไร และสภาพแวดล้อมที่ว่าด้วยข้อตกลงในประเทศที่ลงทุนเป็นอย่างไร จะตอบสนองต่อเงื่อนไขและผลประโยชน์ของการลงทุนในต่างประเทศมากแค่ไหน ไม่เฉพาะเหตุผลของผลกำไรในทางเศรษฐกิจเท่านั้น แม้แต่เหตุผลทางการเมือง ความมั่นคง และยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศก็มีความสำคัญไม่น้อยเช่นกัน ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่สนับสนุนการลงทุนของจีนในต่างประเทศที่แตกต่างกับบรรษัทข้ามชาติอื่น ๆ ที่ออกไปลงทุนในต่างประเทศ โดยไทยได้มีเป้าหมายและยุทธศาสตร์เพื่อการลงทุนระหว่างไทยกับจีนในสองทิศทาง คือ “ไทยเข้าไปลงทุนในจีนและจีนเข้ามาลงทุนในไทย” นอกจากนี้ภาคเอกชนของไทยมีการร่วมมือกับบริษัทจีน (Business Matching) เพื่อรับการลงทุนจากจีนโดยการใช้ไทยเป็นฐานการผลิตสินค้า เพื่อการขายสินค้าทั้งตลาดในไทยและตลาดต่างประเทศ

จีนจะเข้ามาลงทุนในไทยเพิ่มขึ้นก็ต่อเมื่อ ไทยมีบรรยากาศการลงทุนที่เอื้ออำนวยต่อการลงทุน นโยบายที่จะจูงใจให้เกิดการลงทุน ซึ่งจะต้องมีความชัดเจนในเรื่องผลประโยชน์หรือผลตอบแทน เพื่อให้บริษัทจีนมีความเชื่อมั่นและมั่นใจว่าจะไม่มีผลกระทบต่อกิจการที่เข้ามาลงทุน และแผนการที่จะเข้ามาลงทุนในอนาคต อย่างไรก็ตาม การลงทุนก็ไม่ใช่ว่าการคำนึงถึงจำนวนเงินทุนเท่านั้น แต่ควรคำนึงถึงคุณภาพของโครงการลงทุน เพราะว่าแนวโน้มการลงทุนที่มุ่งแรงงานราคาถูกอาจลดน้อยลง การลงทุนที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีและมีมูลค่าเพิ่มจะเข้ามาแทนที่ ขณะเดียวกันก็ต้องดำเนินมาตรการเชิงรุกเพื่อเน้นจุดดีของไทย ด้วยการส่งเสริมบริษัทจีนเข้ามาตั้งสำนักงาน

ปฏิบัติการในภูมิภาค เนื่องจากไทยมีข้อได้เปรียบในด้านราคาที่ดิน ค่าเช่าอสังหาริมทรัพย์ การสื่อสารโทรคมนาคม การคมนาคมขนส่ง บุคลากรที่มีทักษะ ระบบการเงินการธนาคาร และระบบกฎหมายที่เป็นสากล โดยการสร้างจุดขายให้ไทยเป็นทางเลือกให้แก่บริษัทจีนที่จะตัดสินใจลงทุนเพื่อเป็นฐานการผลิตสำหรับตลาดอาเซียน (รองจากจีน) ในการลงทุนด้านอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมเหมืองแร่ อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ การสื่อสารและธุรกิจการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มความแข็งแกร่งอุตสาหกรรมของไทย การสนับสนุนกิจกรรมการวิจัยและพัฒนา การสนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมไปถึงการประสานความร่วมมือกับบริษัทจีนที่มีศักยภาพในการช่วยเหลือพัฒนาอุตสาหกรรมไทย

การลงทุนของจีนในไทยมีการขยายตัวอย่างก้าวกระโดด หลังจากการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกของจีน ด้วยเงินทุนสำรองระหว่างประเทศก้าวขึ้นมาเป็นอันดับหนึ่งของโลกใน ค.ศ. 2006 และการเติบโตอย่างรวดเร็วของจีนที่ทวีความสำคัญยิ่งในฐานะประเทศเจ้าหนี้ และนักลงทุนข้ามชาติระดับแนวหน้าของประเทศกำลังพัฒนา และยิ่งรัฐบาลจีนมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ รวมทั้งการเผยแพร่แบรนด์สินค้าจีน วัฒนธรรมจีน ศิลปะจีน และภาษาจีนในระดับสากลด้วยแล้ว ก็เชื่อได้ว่าการลงทุนข้ามชาติของจีนในไทยจะทวีจำนวนเพิ่มขึ้นอีกมาก และการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ได้เป็นแรงจูงใจการลงทุนที่สำคัญของจีนให้มุ่งมายังไทยและอาเซียน เนื่องจากจีนมองว่าไทยมีศักยภาพที่จะเป็นฐานการลงทุนในฐานะ "หุ้นส่วนการค้าและการลงทุน" เพื่อขยายธุรกิจเข้าไปยังอาเซียนและประเทศที่สาม

7.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษา การลงทุนโดยตรงของจีนในไทยและผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-จีน พบว่า การศึกษายังมีข้อจำกัดบางประการ ทั้งจากการให้ความร่วมมือของผู้ลงทุนจีนในการเปิดเผยรายละเอียดของบริษัท ประกอบกับในช่วงที่ทำการศึกษานั้น จำนวนบริษัทจีนที่เข้ามาลงทุนในไทยเท่าที่มีการเปิดเผยก็ยังมีไม่มาก จึงทำให้ไม่สามารถศึกษาเชิงการทางธุรกิจได้ครบทุกธุรกิจได้ แต่ก็ได้เห็นทิศทางว่าบริษัทจีนให้ความสนใจเข้ามาลงทุนในไทยเพิ่มขึ้น

การรับการลงทุนของไทย ควรกำหนดกรอบความร่วมมือให้ชัดเจนระหว่างไทยกับจีน เพื่อให้ความร่วมมือระหว่างบริษัทจีนและบริษัทไทยในประเภทกิจการการลงทุน ระดับเทคโนโลยีของบริษัทจีนที่เข้ามาลงทุน รวมไปถึงการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งจีนได้พัฒนาเทคโนโลยีด้านการ

สื่อสารก้าวหน้าไปมาก และกิจการลงทุนต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และจะต้องไม่กระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีน ควรจะให้ความสำคัญในระดับประชาชนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากบทบาทของรัฐสมัยใหม่มีแนวโน้มที่จะลดลง จะเป็นเพียงดูแลในประเด็นผลประโยชน์แห่งชาติ ในด้านความมั่นคงและการทหารเป็นหลักหรือที่เรียกว่า Hard Power ส่วนบทบาทของเอกชนจะมีความสำคัญในการร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในเรื่องการค้าและการลงทุนเพิ่มขึ้น และในปัจจุบันจีนได้ดำเนินยุทธศาสตร์แบบ Soft Power กับต่างประเทศ ทั้งในด้านการค้า การลงทุน ศิลปะจีน วัฒนธรรมจีน และภาษาจีนที่กำลังแผ่ขยายไปทั่วโลก ดังนั้นไทยกับจีนจะต้องการรักษาระดับของความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของสองประเทศ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การพัฒนาเศรษฐกิจของไทยในอนาคต ซึ่งจะต้องมีการพึ่งพาเงินทุนจากภายนอกประเทศต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนโดยตรงจากจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และไต้หวัน (เอเชีย) ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของเงินทุน การจ้างงาน และการถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยไทยจะต้องพยายามดำเนินนโยบายที่ผ่อนคลายกฎระเบียบหรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับการลงทุนจากต่างประเทศ โดยมีการจูงใจการลงทุนจากต่างประเทศให้เข้าสู่ไทยมากขึ้น รวมทั้งการสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ลงทุนต่างชาติ

รัฐบาลไทยควรร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐบาลจีนและบริษัทจีนในการรับการลงทุนจากจีน โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กระทรวงต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม องค์การหรือสมาคมต่างๆ ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ไทย-จีน การค้า และการลงทุน ตลอดจนความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลจีนในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทั้งด้านการค้า การลงทุน และกิจการอื่น ๆ นอกจากนี้หน่วยงานของไทยควรให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสารแก่บริษัทจีน เพื่อที่จะลดข้อจำกัดและปัญหาของการลงทุนในไทย

แนวโน้มการศึกษาวิจัยในอนาคต

การศึกษาวิจัย การเปรียบเทียบการลงทุนทั้งสองทาง คือ การลงทุนจากไทยไปจีนและการลงทุนจากจีนมาไทย เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของประเภทกิจการ เงินลงทุน การพัฒนาเทคโนโลยี เป้าหมายของบริษัทในประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาไว้แล้วหรืออาจศึกษาโดยเพิ่มจำนวนบริษัทให้มากขึ้นเพราะตัวอย่างที่มากขึ้น จะทำให้เกิดความเข้าใจลักษณะการดำเนินธุรกิจของสองประเทศได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การศึกษาวิจัย การเปรียบเทียบการลงทุนจากจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และไต้หวัน ในไทย ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ในประเภทกิจการ เงินทุน การพัฒนาเทคโนโลยี การบริหารและการจัดการ เพื่อที่จะให้เข้าใจว่าแต่ละประเทศมียุทธศาสตร์การลงทุนในไทยเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

การศึกษาวิจัย ศักยภาพของไทยในการรับการลงทุนจากต่างประเทศ เนื่องจากการศึกษาไทย จะทำให้เข้าใจศักยภาพในการรับการลงทุนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จุดเด่น จุดด้อย ปัญหา และอุปสรรค ที่จะทำให้บริษัทต่างชาติได้มีการวางแผนการลงทุนที่สุ่มรอบคอบขึ้น จะทำให้ทราบถึงอุปสรรคก่อนการลงทุน เพื่อที่จะได้เห็นถึงความแตกต่างของการลงทุนในมาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และเวียดนาม เป็นต้น ซึ่งผู้ลงทุนอาจจะประสบปัญหาในหลายประเทศ

